

**Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie
Hitler begår selvmord**

● Mens kampane raste i Berlins gater, satt Hitler og rundt 20 av hans nærmeste medarbeidere i bunkeren under Rikskansellet i Berlin. Hitler innså at dette var slutten. 29. april 1945 giftet han seg med Eva Braun og skrev sitt politiske testamente. Dagen etter tok både han og Eva Braun sitt eget liv, og etter Hitlers ordre ble likene brent for at de ikke skulle havne i hendene på fienden.



Lüneburg, 4. mai: General Kinzel undertegner kapitulasjonspapirene.

Tyskland kapitulierer

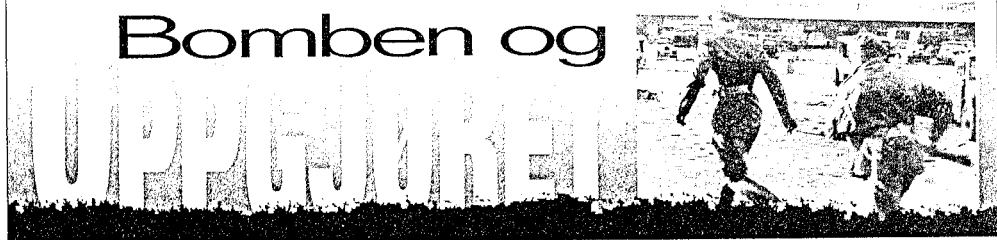
● Som Hitler hadde bestemt, overtok storadmiral Dönitz som regjeringssjef etter Hitlers død. Hans jobb var å avvikle Det tredje riket. Tyskeme kapitulerte på betingelsesløst på alle fronter: 2. mai i Nord-Italia, 4. mai i Nederland, Nord-Tyskland og Danmark (Bildet t.v.). Den 7. mai fulgte den endelige kapitulasjonen da general Jodl undertegnet kapitulasjonspapirene for samtlige tyske hærsstyrker i Reims. Dagen etter ble seremonien, etter russenes ønske, gjentatt i Berlin. Krigen var over i Europa.



Det berømte «familiebilde» fra Jalta. Churchill (t.v.), Roosevelt tydelig merket av sykdom og en seiersstikker Stalin (t.h.)

Jalta-motet

● Slutten på krigen var i sikte, og tidlig i 1945 møttes Roosevelt, Stalin og Churchill i Jalta på Krim for å dele «byttet». Selv om deres «Kunngjøring om det befrie Europe» var full av valde retonikk om frivillig valg og folkenes rett til å velge sin egen regjering, ble Sovjetunionens fremtidige dominans over Polen og andre øst-europeiske land stilltiende godlatt.



Bomben og

Mens krigen fremdeles raste, ble det gjort forberedelser til oppgjøret den dagen freden kom. Både den norske regjeringen og hjemmefronten så betydningen av at et slikt oppgjør var tuftet på rettsstaten. Vilkårlig hevnen uten dom måtte for all del unngås.

ingens mobiliseringsordre, etableringen av NS-styret med seg selv som minister-president fra februar 1942, nazifiseringsfremstøtene, arbeidet for å skaffe frivillige til tysk krigstjeneste, aktiv medvirking til arrestasjon og deportasjon av de norske jødene, og ansvaret for henrettelser. På bakgrunn av disse graverende forhold la aktør ned påstand om lovens strengeste straff – dødsstraff. Den omfattende rettsaken endte med at Løgmannsretten dømte Quisling til døden. Dommen ble opprettholdt av Høyesterett, og 24. oktober 1945 ble Quisling henrettet ved skyting.



På tiltalebenken i Nürnberg satt Det tredje rikets politiske, militære og økonomiske ledere.

DERFOR sendte regjeringen i London ut «provisoriske anordninger» som utfylte og endret de lover vi hadde om krigsforbrytelser fra før krigen. Den mest omstridte av disse var en forordning fra 1942 som gjorde medlemskap i Nasjonal Samling (NS) straffbart.

46 000 DØMT I NORGE

Det ble innledet etterforskning mot over 90 000 personer etter krigen. Av disse ble ca 46 000 dømt til fengsel eller bot. De aller fleste fikk saken henlagt. Over 60 tyskere ble idømt fengselsstraffer. På det meste var rundt 5 000 personer innen rettsapparat og politi- og fengselsvesen engasjert i oppgjøret. I alt ble 30 norske og 15 tyske krigsforbrytere dømt til døden. Atte av disse ble benådet, 25 nordmenn og 12 tyskere ble henrettet. Nazitoppene Terboven, Rediess og Fehlis begikk alle selvmord i mai dagene 1945. Falkenhorst, generalen som planla angrepet på Norge, ble dømt til døden. Han ble senere benådet og dømt til 20 års fengsel.

Den hovedanklagede under oppgjøret etter krigen var naturlig nok Vidkun Quisling. Tiltalen mot Quisling var omfattende; bistand til fienden, ulovlig endring av statsforfatningen og medvirking til drap. Rettsaken tok tak i Quislings virksomhet både før og under okkupasjonen; konspirasjon med Hitler fra desember 1939, forsøk på statskupp 9. april 1940 og tilbakekalling av Regjer-

straffene var oppsiktsvekkende milde, og det skyldes ikke minst at oppgjøret trakk ut i tid.

Også de nazifiserte avisene ble utsatt for massiv kritikk etter krigen. De hadde, med påtvunget NS-redaktør, fortsatt å tjene penger under krigen.

NÜRNBERG-PROSESSEN

20. november 1945 startet den internasjonale krigsretten i Nürnberg, i samme by som nazistene hadde hatt sine gigantiske partisamlinger på 30-tallet. På tiltalebenken satt Nazi-Tysklands politiske, militære og økonomiske ledere. Men de fremste representantene manglet; Hitler, Goebbels og Himmler hadde alle begått selvmord, og Bornmann var forsvunnet. De 24 nazistene som satt på tiltalebenken var tiltalt for tre forbrytelser:

- **1. Forbrytelser mot freden.** Her innebefattet annekteringen av Østerrike og Tsjekkoslovakia, og angrepet på Polen, Danmark, Norge, Nederland, Belgia, Luxembourg, Frankrike, Jugoslavia, Hellas og Sovjetunionen. Til sammen hadde Tyskland brutt 36 internasjonale konvensjoner.
- **2. Krigsforbrytelser.** Mishandling, tortur, deportasjon til slaverarbeid, henrettelser uten rettergang, plyndring, ødeleggelse, etc.
- **3. Forbrytelser mot menneskeheten.** Mord, deportasjoner og andre umenneskelige handlinger mot sivilbefolkningen før og under krigen. Forfølgelse av mennesker av politiske, rasistiske eller religiøse grunner.

Prosessene ble ledet av de fire allierte stormaktene; USA, Sovjetunionen, Frankrike og Storbritannia. 30. september og 1. oktober 1946 avsa retten sin dom; 11 ble dømt til døden, tre ble fri-

kjent og resten fikk fra 10 år til livsvarig fengsel. 16. oktober ble dødsdommen fullbyrdet.

Utenom rettsaken mot Det tredje rikets mest fremtredende ledere, ble ytterligere 12 rettsaker ført i Nürnberg mellom 1946 og 1949. I alt ble 185 siktet, og 21 av disse ble dømt til døden. Under rettsaken tok general Böhme, den tyske militære sjefen i Norge under tyskerens kapitulasjon, sitt eget liv.

I april 1946 startet rettsaken mot de japanske krigsforbryterne i Tokyo. 28 japanske ledere var tiltalt for stort sett de samme forbrytelsene som i Nürnberg-prosessene. I november 1948 falt dommen; syv ble dømt til døden, de øvrige fikk fengselsstraff.

Rettsakene ved de internasjonale militærdomstolene i Nürnberg og Tokyo var ikke de eneste oppgjørene med krigsforbrytere. I alle land som var okkupert av Aksenaktene ble det holdt egne rettsoppgjør. Flere fikk sine dommer uten at de var til stede i rettsalen, og jakten på forsvunne krigsforbrytere har pågått helt opp til våre dager.

● AV PAL A. BERG



Så sent som 31. mai 1945 ble denne SS-offiseren sammen med syv andre offiserer og en kvinne tatt til fange av norske hjemmefrontssoldater i hovedkvarteret til sjefen for Gestapo i Norge, like utenfor Oslo.



En stol fra Hitlers bunker...

● 16. juli 1945 besøkte Winston Churchill ruinene av Berlin. Her prøver han en falleferdig stol hentet fra Hitlers bunker.

29. APRIL ● Tyske styrker kapitulierer i Italia	29. APRIL ● Mussolini henrettet av italienske partisaner	30. APRIL ● Hitler begår selvmord	30. APRIL ● Storadmiral Karl Dönitz blir rikspresident etter Hitler	30. APRIL ● Norske styrker har besatt hele Finnmark	2. MAI ● Berlin kapitulierer til de russiske styrkene	7. MAI ● Fangene slippes fri fra Grini	5.-8. MAI ● Tyskerne kapitulierer. Krigen over i Europa	9. MAI ● Quisling arresteres
--	---	--------------------------------------	--	--	--	---	--	---------------------------------



7. mai: freden har nådd Grini fangeleir. FOTO: ARBEIDERBLADET